

Key words: postage stamps, stamps, money, monetary policy, postal services, revolutionary events, philately.

УДК 008:2

І. В. Петрова

РОЗВАЖАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМА ТИПОЛОГІЇ

У статті проаналізовано передумови виникнення й розвитку розважальних комплексів, виявлено їхні суттєві ознаки та функціональне навантаження. Запропоноване авторське визначення поняття «розважальний комплекс». Здійснено спробу типологізації розважальних комплексів та виявлено їхні спільні риси. Обґрунтовано чинники, що впливають на змістову складову розважального комплексу та визначають вектор його розвитку.

Ключові слова: розважальний комплекс, типологія, дозвілля, розваги, функції, інфраструктура, мережа.

За роки незалежності у соціальному й культурному просторі України відбулися радикальні зміни, що обумовили появу нових культурних зразків, стилей життя та дозвіллевих практик. Актуальність нашого дослідження обумовлена вивченням нової інституції соціально-культурного простору сучасного міста – розважального комплексу, який швидко перетворився на найпопулярніший серед наших співвітчизників центр відпочинку.

Проте, не зважаючи на розвиток у соціально-культурній практиці подібних закладів дозвілля, у вітчизняній науковій літературі визначення й розкриття таких понять як «розважальний центр», «багатофункціональний комплекс», «тематичний розважальний комплекс», «сімейний розважальний центр», «дитячий розважальний комплекс» відсутні.

Виняток становлять хіба що поодинокі праці, серед яких необхідно назвати дослідження Н. Іванечко («Основні тенденції інтеграційних процесів на ринку торговельно-розважальних послуг України»), Т. Успенської («Основні тенденції розвитку дитячих розважальних зон та центрів дозвілля в торгово-розважальних комплексах великих мегаполісів України»), В. Стальної («Індустрія розвлечений: тенденції розвитку»), які присвячено аналізу процесів формування індустрії дозвілля й розваг в цілому та розважальних зон зокрема.

Не знайшли достатньо ґрунтовного відображення у науковій літературі й питання типологізації розважальних комплексів, що обумовлено новизною для вітчизняної науки вищезначеного питання. Частково цю проблему вирішують, у межах своїх наукових інтересів та завдань, архітектори (Х.А. Бенаї, О. Лукаш, О. Соловей, К. Теслер), соціологи (І. Віннікова, Ю. Ланкінен), педагоги (О. Кудінова, М. Монастирська), економісти (К. Георгіадіс, Р. Гюлумян).

Доволі ґрунтовно проблематика розважального центру як важливого елементу соціально-економічної й культурної інфраструктури міського простору вивчається у межах урбаністики, а процеси моделювання й конфігурації міста, шляхи його оптимізації, трансформації інституційних структур, зміни індивідуальних мотивацій і переваг населення, привертають увагу багатьох дослідників (Д. Брук «История городов

будущого», Р. Вентурі, Д.С. Браун, Ст. Айзенур «Уроки Лас-Вегаса. Забытый символизм архитектурной формы»; Ск. Маккуайр «Медийный город: медиа, архитектура и городское пространство»; Р. Флоріда «Кто твой город? Креативная экономика и выбор места жительства»).

Вивченню феномена успішності розвитку розважальних центрів сприятиме типологічний аналіз означених нами інститутів, що дозволить виявити й обґрунтувати характерні риси та специфіку їхньої діяльності.

Тому *метою нашого дослідження* є змістовий аналіз поняття «розважальний комплекс», а також аналіз процесу формування мережі розважальних комплексів у контексті їхньої типологізації.

Насамперед, необхідно акцентувати увагу на тому, що єдиного визначення поняття багатофункціонального розважального комплексу в Україні ще не сформовано. Однак, прототипами сучасних розважальних комплексів, на нашу думку, можна вважати будинки (палаці) культури у районних центрах і містах та сільські (селищні) клуби, що виникають в Україні ще у 20–30-х роках минулого століття. багатопрофільні та багатофункціональні заклади вони набувають неабиякого розвитку у повоєнні 50-ті роки. Якщо однопрофільні дозвіллієві установи дотримуються конкретного напрямку діяльності, об'єднуючи людей різних соціальних характеристик на основі спільного інтересу та спільних потреб (політичних, військових, науково-технічних, естетичних, спортивних, розважальних, тематичних), то багатопрофільні функціонують як культурно-дозвіллієві комплекси й центри, в межах яких діють різноманітні гуртки, секції, об'єднання, майстерні, ігрові кімнати. Доволі часто завдання й цілі однопрофільних традиційних закладів культури на етапі їх становлення трансформуються, а то й повністю змінюються у процесі подальшої діяльності й внаслідок розширення кола функцій, що призводить до поступового перетворення закладів на багатопрофільні установи.

Згідно з класифікацією Urban Land Institute (США), багатофункціональним або мультифункціональним комплексом вважається об'єкт, що має три або більше незалежних одне від одного функціональних призначень й отримує від них прибуток. Водночас таке визначення не враховує соціального й культурного призначення розважального комплексу, а конкретніше – його соціальної та культурної ефективності.

Розважальні комплекси – доволі складні й, водночас, унікальні заклади дозвілля. Численні функції, концентруючись у дозвіллієвій діяльності подібних закладів, створюють величезну кількість різноманітних конфігурацій. До того ж, процес реалізації цих функцій здійснюється під постійним впливом зовнішніх чинників, що необхідно враховувати, аналізуючи діяльність подібних закладів.

Зважаючи на те, що у сучасній культурології відсутні праці, у яких би висвітлювалося питання класифікації саме розважальних центрів, вважаємо за доцільне врахувати «традиційні» підходи до типологізації культурно-дозвіллієвих комплексів, що використовуються вченими й практиками у соціально-культурній сфері сучасності. Це дозволить нам здійснити спробу авторської типологізації розважальних комплексів, між різними видами яких, на нашу думку, існують і суттєві розбіжності, що визначають специфіку діяльності певного виду розважального комплексу, і спільні ознаки, які дають підстави для об'єднання сукупності різних закладів в одне поняття «розважальний комплекс».

Поняття «типологія» розглядається нами як науковий метод, що ґрунтується на групуванні об'єктів за допомогою певної узагальненої моделі й використовується з метою вивчення і розкриття істотних рис, функцій, специфіки організації діяльності розважальних комплексів. Науковці (Ж. Атаянц (Росія), Дж. Іон (Франція), Є.

Мамбеков (Росія), Дж. Тріш (Німеччина) типологізують культурно-дозвіллеві заклади за:

- кількісним складом (від невеликої кількості осіб до чисельних міжнародних рухів);
- напрямом діяльності (від внутрішньої роботи закладу до впливу на навколишнє середовище шляхом просвітницької, розважально-рекреаційної, профорієнтаційної, соціально-культурної діяльності);
- демографічною ознакою (від сільських, селищних, районних закладів культури й дозвілля до міських та загальнодержавних);
- функціональною ознакою (від монофункціональних і спеціалізованих до поліфункціональних закладів);
- статевою ознакою (гомогенні й гетерогенні об'єднання);
- соціальними орієнтаціями (студентські, жіночі, підліткові організації, клуби для військових вчителів тощо);
- змістом дозвіллевої діяльності (спортивні, музичні, релігійні, літературні об'єднання);
- віком учасників клубу (молодіжні, підліткові, особи похилого віку).

Іноді критеріями типологізації виступають цілі та способи організації дозвіллевої діяльності (наприклад, гурток бісероплетіння, клуб шахматистів), або ж провідною є структура розважального закладу (як-от аквапарк, веллнесс-центр або дендропарк), що й визначає специфіку його діяльності.

На думку німецького вченого В. Окенфельса, доцільно розглядати культурно-дозвіллеві комплекси, класифікуючи їх на:

- заклади, спрямовані на створення й популяризацію культурних, мистецьких чи художніх цінностей (палаці та будинки культури, культурно-мистецькі комплекси);
- заклади, провідними функціями яких є розважальна, оздоровча або ж спортивна робота (культурно-спортивні комплекси, рекреаційні центри, розважально-рекреаційні центри);
- заклади, головними для яких є соціальна робота (наприклад, з «важкими» підлітками, інвалідами), професійна орієнтація, надання соціально-культурної допомоги людям похилого віку, емігрантам, жінкам (соціально-культурні центри, соціальні клуби).

Існує й думка, щодо якої доцільною видається типологізація розважальних закладів за територіальною ознакою. Згідно такої класифікації розважальні комплекси поділяються на:

- такі, що функціонують у місті. Вони розміщені на перехресті магістральних автомобільних й пішохідних шляхів у громадських центрах міста (району, мікрорайону) і діють, зазвичай, у структурі торговельно-розважальних комплексів;
- такі, що функціонують у відпочинкових зонах. Такі заклади утворюються переважно на курортних чи паркових територіях, на узбережжі, й спрямовані на задоволення потреб відпочиваючих та жителів прилеглих територій;
- розважальні комплекси у системі відпочинкових закладів, що розташовані виключно на території закладів відпочинку й обслуговують лише відпочиваючих [4, с. 20].

Нам видається доцільним виокремити ті особливості, які притаманні лише розважальним комплексам і відрізняють їх від будь-якого іншого дозвіллевого закладу. До найважливіших з них, що впливають на змістову складову розважального комплексу, на нашу думку, належать:

- організація дозвіллевого простору закладу;

– наявність функціональних зон, розрахованих на конкретну аудиторію;
– інтеграція в одній установі різних функцій та напрямів діяльності;
– створення архітектурного образу, внутрішньої інфраструктури закладу, що визначають вектор його розвитку.

Серед розважальних закладів найпоширенішими є *дитячі та сімейні розважальні комплекси*. Вони розміщуються в окремих приміщеннях (стаціонарних чи тимчасових) або ж функціонують як структурна складова іншого закладу (наприклад, торгово-розважального центру або музею). Зазвичай, дитячі й сімейні розважальні комплекси пропонують стандартний перелік дозвіллевих послуг, що обмежується наявністю ігрових автоматів й симуляторів для дітей, настільним хокеєм або футболом, дартсом, лабіринтами й повітряними гарматами, автодромом, телевізором або кінотеатром, дитячим кафе й піцеріями, комп'ютерами, гойдалками, боулінгом. Прикладами таких закладів в Україні можуть бути дитячі розважальні центри «Веселий вулик», «Майстерня розваг», «Казкове свято», клуб дозвілля «Ескалібур», дитяче містечко «Ажур», а також сімейно-розважальні комплекси «Тропікалпарк» (майже 2000 кв. м), «Ігроленд» (більше 1500 кв. м дитячих розваг), центр сімейного дозвілля «Дивосвіт» (площа складає понад 6000 кв. м) та інші.

У містечку для дітей «Кідландія» (Київ), що розташоване на території розважального центру «Блокбастер», функціонують такі ігрові зони як фітнес-клуб, страхова компанія, туристична агенція, фотостудія, детективна агенція «Шерлок», салон прикрас, радіостанція «Кідландія FM», телестудія «Кідландія FM», караоке-клуб, салон фокусника «Фокус-покус», фабрика печива та інші ігрові активності.

У місті професій «Kidswill» (Київ), який відкрито у ТРЦ «Арт-молл», працюють станції комунальної служби, пожежників, будівельників, відкрито супермаркет, теле- й фотостудію, пошту, суд, феоум, лікарню, шоколадну фабрику тощо.

Здійснений нами аналіз практичної діяльності подібних закладів дозволяє розглядати дитячий (сімейний) розважальний комплекс як такий, метою якого є організація дозвілля дитини (або усієї сім'ї) шляхом надання їй розважальних послуг. Водночас, маємо наголосити на необхідності розважальними закладами неперервно вдосконалювати дозвіллеві послуги, оновлюючи й видозмінюючи свої об'єкти з метою утримання ключової аудиторії.

Розважальні центри у системі торговельних зон (моллів та пауер-центрів) утворюють другу групу розважальних комплексів. Розважальна складова притаманна більшості функціонуючих та споруджуваних торговельних об'єктів сучасного суспільства, оскільки значно підвищує конкурентоспроможність і привабливість закладу. Перші паростки такої співпраці датуються 80-ми роками ХХ ст., коли у мережі громадського харчування (ресторанах, кав'ярнях, барах) почала використовуватись так звана «функціональна музика», покликана сприятливо впливати на відвідувача, «затримуючи» його у закладі.

З того часу, економісти-управлінці наголошують на синергетичному ефекті розважальних і торговельних зон: «Створити живу атмосферу, відчуття людської присутності можливо у будь-якому районі міста завдяки організації багатофункціонального комплексу, у якому можна сконцентрувати усе необхідне для роботи, відпочинку та життя» [6]. У цьому контексті культурі доводиться дотримуватись відповідних правил гри: вона змушена популяризувати свої послуги та блага, розробляти рекламні слогани, використовувати у процесі просування свого продукту цінники, зазираючи у непритаманні для неї раніше куточки – торговельні центри. Нівелювання межі між культурним й розважальним обслуговуванням, задоволенням духовних потреб та здійсненням покупок, глядачем і видовищем – саме

такою є мета сучасного торговельно-розважального комплексу.

Вітчизняний ринок розважальних комплексів у мережі торговельних центрів активно формується в Україні з 2005–2006 рр. Десятиліття тому він представлений в основному зоною фуд-корту і кінотеатром. Проте в останні роки тенденції суттєво змінюються: проблема одноманітності дозвіллевих послуг спонукала до залучення у діяльність розважального комплексу мережевого оператора, що дозволило налагодити в одному приміщенні роботу здавалось би несумісних за призначенням об'єктів: ковзанки, океанаріуму, скеледрому, центру віртуальних розваг, концертного залу, парку атракціонів, автодрому тощо. Як приклад, розважальний комплекс в ТРЦ «Ритм» обіймає площу у 10000 кв. м і охоплює боулінг-клуб «Вітамін», більярд-клуб «Парадиз», диско-клуб «Карамель», комп'ютерний клуб «Станція», ігрові автомати, піцерії, кафе і ресторани, дитячі кімнати, конферец-зали. Розважальний комплекс у ТРЦ «Караван MegaStore» має ковзанку (1105 кв.м), кінотеатр, боулінг, ігровий центр для дітей, більярд, кафе, бари й ресторани швидкого харчування.

У ТРЦ «Арт-молл» відкрито арт-галерею, на території якої організуються мультимедійні виставки художників різних часів. Метою таких проекту є проведення систематичних аудіовізуальних шоу, що об'єднують у єдиному виставковому просторі різноманітні культурно-мистецькі твори відомих вітчизняних і зарубіжних митців. У холі ТРК «Блокбастер» влаштовуються концерти класичної музики, а послухати твори найвидатніших композиторів відвідувач центру може, смакуючи каву, куплену у кав'ярні, розташованій поруч. У ТЦ «Аркадія», «Променад» і «Караван» проводяться безкоштовні анімаційні програми для дітей, а у вихідні організуються театралізовані вистави.

Синтез діяльності торговельних, розважальних, рекреаційних та оздоровчих напрямів діяльності породжує у великих містах України (Дніпропетровську, Донецьку, Одесі, Харкові, Львові, Запоріжжі та, особливо, в Києві) мегаплекси, схильні до гіпермасштабності. Водночас, особливістю вітчизняної індустрії дозвілля є наявність мережевих операторів лише у небагатьох сегментах цієї сфери: зокрема, мережі боулінгу «Вітамін», мережі дитячих розважальних комплексів «Ігроленд», мереж кінотеатрів «Кіностанція», «Кіносистема», «Кронверк Сінема», «Одеса Кіно», «Баттерфляй», «Лінія кіно», «Мультиплекс-Холдинг», «ІМАХ 3D». Повна відсутність операторів інших видів розваг дозволила операторам торгівельних мереж (серед яких – і міжнародні мережеві оператори), додати до свого бізнес-портфелю й розважальні послуги. Зокрема, 2008 р. французька група «Auchan» відкрила українське представництво «Ашан-Україна», яке займається будівництвом і розвитком гіпермаркетів та торговельно-розважальних центрів. Прихід в Україну транснаціональних компаній свідчить про включення вітчизняного ринку індустрії дозвілля у міжнародний ринок.

До третьої групи розважальних комплексів, на нашу думку, належать *парки розваг* (парки культури і відпочинку, тематичні парки, парки атракціонів, аквапарки). З другої половини минулого століття парки трансформуються у розважальні комплекси, що виконують різноманітні функції (просвітню, рекреаційну, соціальну, виховну, культурну, екологічну). Паркові комплекси пропонують великий асортимент дозвіллевих послуг: творчі заходи, гольф, теніс, велосипедні прогулянки, плавання, екскурсії, гральні майданчики для дітей, культурно-мистецькі клуби, групи здоров'я. У парках використовуються різноманітні форми дозвіллевої роботи: вистави балету на воді, вечори відпочинку для дорослих, ігрові конкурси, спортивні змагання, рекреаційні програми.

Рекреаційно-розважальні та спортивно-розважальні заклади (пейнтбольні

клуби, веллнесс-центри, СПА-салони, фітнес-центри) утворюють наступну групу розважальних комплексів. В Україні популярністю користуються мережа розважальних центрів «Турбіна», розважальний центр «Пінг-понг простір Master», спортивно-розважальний центр «Боулінг-клуб «Джамбо», спортивно-розважальний комплекс «Імперія-спорт», розважальний комплекс «Космікс», «Гідрозона» та інші. Яскравим прикладом цієї групи розважальних комплексів є «ARENA Entertainment» із такими напрямками як «Arena Beer House», «Arena SportZone», «Casino Arena», «Arena Night Club», «Street Dance Place».

П'яту групу охоплюють *розважально-відпочинкові комплекси* (центр народознавства «Мамаєва Слобода», парк-кемпінг «Київська Русь», етнографічний комплекс «Українське село», комплекс відпочинку «Лісотель», готельно-розважальний комплекс «Ферма», ресторанно-розважальний комплекс «Зевс», розважальний комплекс «Конунг», інші), метою яких є організація ефективного відпочинку людини шляхом удосконалення її дозвілля. Серед основних принципів дозвіллевого обслуговування у розважально-відпочинкових комплексах можна назвати такі: індивідуальний підхід, комплексність в організації дозвіллевих заходів, систематичність проведення дозвіллевих заходів та їх цілеспрямованість, свобода вибору та добровільність участі, театралізація, синтез усіх видів мистецтв.

Спеціалізовані розважальні центри (психотерапевтичний розважальний центр «Шандарашка» квест-центр «Escape Quest», численні квест-кімнати) орієнтуються на конкретну цільову аудиторію, забезпечуючи її певним переліком дозвіллевих послуг. Саме ця обставина дозволяє нам стверджувати, що спеціалізовані розважальні центри мають неабиякі перспективи і, водночас, обмежені у своєму розвитку споживацькою спроможністю (культурною, соціальною, економічною) цільової аудиторії. Водночас, інноваційний, неапробований формат спеціалізованого розважального комплексу хоча й містить у своїй реалізації неабиякі ризики (від фінансових до обмеженої аудиторії, яку привертатиме лише запропонована у певному комплексі спеціалізація), а проте має неабиякі перспективи розвитку. У великих містах «класичні» розважальні комплекси потужно розвиваються і незабаром їхня кількість, на думку багатьох науковців та практиків, досягне критичної межі. Цей фактор сприятиме розвою жорсткої конкуренції. І саме акцентування на спеціалізації допоможе покращити не лише соціальну ефективність дозвіллевого обслуговування, але й фінансові показники та економічну доцільність підтримки подібних проєктів. Щоправда, лише за умов врахування таких чинників як попит населення на спеціалізовану послугу, місцезоташування розважального об'єкта, наявність конкуренції (особливо, якщо йдеться про невеличке місто або про сільську місцевість) тощо.

Аналіз типологічної системи розважальних комплексів дозволяє нам окреслити спільні риси, серед яких:

- дотримання в роботі розважальних закладів принципів рекреаційності, розважальності й отримання задоволення;
- обслуговування відвідувачів з урахуванням їхніх культурно-дозвіллевих інтересів і запитів, віку, соціального статусу, сімейного стану, професійного спрямування;
- відкриття в структурі комплексу любительських об'єднань, завданням яких є створення умов для цікавої організації дозвілля;
- інтеграція у діяльності розважальних комплексів веллнесс-технологій (фітнес-клуби, спа-центри), активного дозвілля (водні та снігові атракціони, басейни з гірками, ковзанки), рекреаційних розваг і пасивного відпочинку. Тому розважальні комплекси мають у своєму розпорядженні різноманітні структурні одиниці (ресторан, більярд,

боулінг, кінотеатр, басейн, парк тощо), що спрямовані на реалізацію тих функцій, які передбачені дозвіллевою концепцією закладу;

– наявність специфічного дизайну, що відповідає тематичній концепції установи.

Розважальні об'єкти можуть бути відкритого та закритого типу. Останні, у свою чергу, розміщуються у тимчасових павільйонах, вбудованих приміщеннях торгівельно-розважальних, офісних, бізнес-центрів або ж в окремих будівлях.

Здійснене нами дослідження дозволяє дійти таких висновків.

1. Передумови появи розважальних комплексів пов'язані зі зміною соціально-економічної ситуації в країні, динамічним розвитком індустрії дозвілля й розваг та підвищенням життєвого рівня значної частини її населення. Проте чинником подальшого розвитку розважальних комплексів є неперервне удосконалення дозвіллевого обслуговування населення, супроводжуване зростаючими можливостями задоволення дозвіллевих потреб людини. Орієнтація на споживача, формування й задоволення попиту у сфері вільного часу, стають провідними завданнями й визначають кінцевий результат діяльності розважальних закладів.

2. Суттєвою ознакою розважальних комплексів є неабияка схильність до гіпермасштабності, яка передбачає поєднання в межах одного закладу численних функціональних зон. Оптимальність функціонального синтезу визначає економічну, технічну, соціальну та культуротворчу ефективність розважального закладу.

3. Нами сформульовано поняття сучасного розважального комплексу як складного механізму, що поєднує у своїй діяльності різні функції (розважальну, культуротворчу, рекреаційну, соціалізаційну, комунікативну та інші), реалізація яких має на меті створення максимально комфортного середовища для споживачів дозвіллевих послуг. Розважальний комплекс є сучасним культурно-дозвіллевим інститутом, що транслює і пропагує зразки культурного споживання (нові дозвіллеві цінності й норми, форми й види культурно-дозвіллевої поведінки тощо).

Водночас, питання функціонування розважального комплексу як транслятора зразків культурного споживання вимагає ґрунтовного вивчення, що дозволить прогнозувати й виявляти тенденції розвитку розважальних закладів у найближчому майбутньому.

Список використаної літератури

1. Бенаї Х. А. Функціонально-планувальна організація сучасних торговельно-розважальних центрів / Х. А. Бенаї, О. І. Фетісов // Сучасне промислове та цивільне будівництво. – 2010. – Т. 6. – С. 145–151 ; Benai Kh. A. Funktsionalno-planuvanna orhanizatsiia suchasnykh torhovelno-rozvazhalnykh tsentriv / Kh. A. Benai, O. I. Fetisov // Suchasne promyslove ta tsyvilne budivnytstvo. – 2010. – Т. 6. – С. 145–151

2. Іванечко Н. Основні тенденції інтеграційних процесів на ринку торговельно-розважальних послуг України / Н. Іванечко // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 3. – С. 69–73 ; Ivanechko N. Osnovni tendentsii intehratsiinykh protsesiv na rynku torhovelno-rozvazhalnykh posluh Ukrainy / N. Ivanechko // Halytskyi ekonomichniy visnyk. – 2010. – № 3. – С. 69–73

3. Лебедева Е. Стратегии продвижения культурного продукта [Электронный ресурс] / Е. Лебедева. – Режим доступа : <http://www.cultcom.ru/?p=78>; Lebedeva Ye. Strategii prodvizheniya kulturnogo produkta [Elektronnyy resurs] / Ye. Lebedeva. – Rezhim dostupa : <http://www.cultcom.ru/?p=78>.

4. Сидорова В. Организация многофункциональных развлекательных комплексов в условиях приморских курортов / В. Сидорова, Л. Коломеец // Строительство и техногенная безопасность. – 2011. – Вып. 37. – С. 18–23 ; Sidorova V. Organizatsiya

mnogofunktsionalnykh razvlekatelnykh kompleksov v usloviyakh primorskikh kurortov / V. Sidorova, L. Kolomeets // Stroitelstvo i tekhnogennaya bezopasnost. – 2011. – Вып. 37. – S. 18–23

5. Собко Я. Вибір оптимальної концепції розважального сегменту в ТРЦ. Комплексні рішення для розважальних центрів [Електронний ресурс] / Я. Собко. – Режим доступу : <http://www.pa.net.ua/ua/humor.phtml?id=1094>; Sobko Ya. Vybir optymalnoi kontseptsii rozvazhalnoho sehmentu v TRTs. Kompleksni rishennia dlia rozvazhalnykh tsestriv [Elektronnyi resurs] / Ya. Sobko. – Rezhym dostupu : <http://www.pa.net.ua/ua/humor.phtml?id=1094>.

6. Соловей О. Многофункциональные комплексы: особенности дevelopmenta [Электронный ресурс] / О. Соловей // Commercial Property. – 2007. – №5. - Режим доступа : <http://commercialproperty.ua/analytics/top>; Solovey O. Mnogofunktsionalnye kompleksy: osobennosti developmenta [Elektronnyy resurs] / O. Solovey // Commercial Property. – 2007. – №5. – Rezhim dostupa : <http://commercialproperty.ua/analytics/top>

7. Стальная В. Индустрия развлечений: тенденции развития / В. Стальная // Маркетинг. – 2009. – № 4. – С. 91 ; Stalnaya V. Industriya razvlecheniy: tendentsii razvitiya / V. Stalnaya // Marketing. – 2009. – № 4. – S. 91

8. Успенська Т. Основні тенденції розвитку дитячих розважальних зон та центрів дозвілля в торгово-розважальних комплексах великих мегаполісів України / Т. Успенська. // Архітектурний вісник КНУБА. – 2013. – № 1. – С. 162–167 ; Uspenska T. Osnovni tendentsii rozvytku dytiachykh rozvazhalnykh zon ta tsestriv dozvillia v torhovo-rozvazhalnykh kompleksakh velykykh mehapolisiv Ukrainy / T. Uspenska. // Arkhitekturnyi visnyk KNUBA. – 2013. – № 1. – S. 162–167

Стаття надійшла до редакції 14.10.2015

I. W. Petrova

ENTERTAINMENT COMPLEX IN MODERN UKRAINE: THE PROBLEM OF TYPOLOGY

The article analyzes the background of the development of entertainment complexes, were revealed their essential features and functional load. It was emphasized on the fact that a factor in the further development of entertainment complexes is a continuous improvement of leisure services, accompanied by the increasing of opportunities to meet human needs in recreation. It is offered a definition of «entertainment complex» as a complex mechanism that combines in its work various functions (entertainment, cultural, recreational, socializational, communicative), the implementation of which aims to create the most comfortable environment for consumers of recreational services. Was attempted a typologization of entertainment complexes and were found common features, such as: observance of the principles of recreation, entertainment and obtaining pleasure; a differentiated approach in the leisure visitors service; opening within the complex a variety of recreational structures; integration into the entertainment centers' work a wellness technology, active leisure, recreational entertainments and passive recreation; the availability of a specific design that complies a thematic concept of the institution. It is proved that on the content part of the entertainment complex have an effect the following components: organization of leisure spaces of the institution; - an availability of functional areas designed for specific audiences; - an integration different functions and activities into a one institution; a creation of an

architectural image, internal infrastructure of institutions that determine the vector of its development.

Key words: *entertainment complex, typology, leisure, entertainment, functions, infrastructure, network.*

УДК 792.73:7.097

Т. І. Совгира

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ТВОРІВ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ ЕСТРАДИ

У статті розглядається процес продукування (створення) творів телевізійної естради. З'ясовується зміст понять «сценарій», «сценарний план», «монтажний лист», «партитура» тощо. На основі теоретичного дослідження особливостей подібності сценічної естради та телебачення виявлено закономірності взаємодії цих мистецтв.

Ключові слова: *телевізійна естрада, шоу, режисер.*

Естрадні програми на телебаченні з'явилися вперше приблизно півстоліття тому, і з тих пір їхнє виробництво стрімко зростає, – зараз вони складають значну частку розважальних телевізійних програм.

Тому цілком зрозумілий науковий інтерес до цього явища: його аналізували професор московського університету Е. Багіров («Нариси теорії телебачення») [1], професор ВДІК Н. Горюнова («Художньо-виразні засоби екрану») [5], А. Варганов («Телевизионные зрелища») [3], С. Безклубенко («Телевизионное кино. Очерк теории») [2], В. Вільчек («Под знаком ТВ») [4]. У цих та інших публікаціях даної тематики розглядаються різні аспекти функціонування творів сценічного естрадного мистецтва на телебаченні, але комплексне дослідження телевізійної естради як особливого продукту взаємодії телебачення та сценічної естради відсутнє. Цим зумовлений вибір теми дослідження: телеестради як продукту взаємодії телебачення та сценічної (театральної) естради.

Мета даної статті – розглянути основні етапи процесу виробництва творів телевізійної естради.

Процес виробництва телевізійної естради є досить складним та пред'являє певні технологічні та творчі вимоги до роботи режисера на трьох основних етапах – перед зйомками, під час зйомок і після них, коли режисер здійснює монтаж проекту.

Перший етап – найтриваліший та найвідповідальний. Від його початку залежить успіх усієї роботи. На цьому етапі важливим є дозрівання режисерського задуму та формулювання його «на папері». Тільки після того, як режисер-художник знайшов образне вирішення всіх епізодів, він може почати займатися питаннями технології втілення свого задуму. Може статися так, що не все придумане режисером одразу буде «піддаватися» технічній реалізації, але зрештою після певних зусиль знаходяться відповідні засоби для вирішення того чи іншого творчого завдання. Цей пошук стає можливим завдяки запису режисерського сценарію – основного літературного документу майбутнього дійства, який має створюватися з урахуванням можливостей технологічної, фізичної й одночасно творчої роботи всього колективу, зайнятого в постановці. Він вимагає побудови всіх епізодів у двох площинах: загальному